

Petr Žantovský: Jak jsem potkal knihy – 46. díl. Šílenosti doby korektní

14. 10. 2018 11:11

Je to v tomto cyklu poprvé, co citujeme z knihy aktivního politika. Samozřejmě když nepočítáme dvě připomínky textů Václava Klause, to je ovšem osobnost stojící už poněkud nad politikou – ne mimo ni, ale jeho pohled má širokou horizontální perspektivu danou všemi zkušenostmi, které v aktivní politice získal.

Foto: **Hans Štembera**
Popisek: **Petr Žantovský**

Dnešní, právě otevíranou knihu napsal poslanec Parlamentu Patrik Nacher. Lze ji chápat do jisté míry jako jeho politické prohlášení, ale já bych se spíše přikláněl k charakteristice „občanské *credo*“: výraz znepokojení nad tím, že doba, vymknuta zase už ze svých kloubů, šíří. A že v tom my – účastníci tohoto zájezdu dějinami – musíme žít, a tedy s tím i něco dělat. Případně proti tomu.

Knihy nese název Šílenosti doby korektní. Míněno samozřejmě „politicky korektní“. Political correctness (PC) je novodobý typ celospolečenského pokrytectví, který páše nepředstavitelné škody nejen v politice, ale v běžném životě každého z nás. Encyklopedie říká, že „*se tu jedná o úsilí záměrným ovlivňováním jazyka odstranit některá tradiční označení nebo pojmy (koncepty), které jsou svázány s nepříznivými konotacemi a stereotypy, a proto mohou být určitými lidmi vnímány jako urážlivé nebo mohou posilovat utlačovatele v nadřazených a diskriminujících postojích. Obvykle jde o nahrazení zatížených slov novými, eufemističtějšími, se stejným základním denotačním významem. Někdy jde o použití přiléhavějšího nebo obecněji platného označení.*“

A taktéž dodává, že „pronikání politické korektnosti do veřejného prostoru je předmětem rozsáhlé kritiky, zejména z pravicové části ideového spektra, a to pro její provázanost s novolevicovou ideologií, ohrožování tradičních svobod a rysy censury.“

Nacher svoji filipiku proti politické korektnosti nabrousil jak nůž a řeže na správném místě. Přesně konstatuje, že PC není nic než záměrné a naoktrojované lhaní, které má za cíl manipulovat myšlením a jednáním lidí a získávat nad nimi moc. Protože o nic menšího a jiného tu nejde. Klade si otázky, které napadnou každého, kdo nemá ještě v hlavě úplně vymyto: Proč se nesmí kritizovat Evropská unie? Proč se nesmí diskutovat o negativních důsledcích migrace? Proč jsou nad ostatní společnost nadřazovány menšiny – od etnických po sexuální? Jak a proč decimuje byrokracie (včetně té eurounijní) svobodu člověka a celých národů? Těch otázek jsou desítky, na žádnou podstatnou autor nezapomněl. Nuže, pojďme spolu s ním do toho:

SLOVO ÚVODEM

Také jste v poslední době zažili situace, kdy si sice myslíte, že máte stále stejné postoje a názory, domníváte se, že jste konzistentní v tom, co jste si mysleli a říkali před léty, ale někdo ve vašem okolí vám vyčte, případně se z médií dozvíte, že jste se změnili, že se z vás stal jiný, méně horší, méně tolerantní, sobecký, egoistický či radikálněji uvažující člověk? Kladl jsem si a neustále si kladu otázku, změnil jsem se opravdu já a se mnou tisíce lidí, kteří to zažívají a cítí podobně, nebo se změnila situace ve světě, v Evropě, u nás? Stal jsem se opravdu méně tolerantním nebo se obnažilo a vyhrězlo něco, co zůstávalo roky skryto někde pod povrchem – zjednodušeně řečeno manipulace s lidmi, snaha o napasování všech do jednoho mainstreamového „správného“ proudu, hraní si na pluralitu a svobodu projevu a z toho pak vycházející paušální negativní škatulkování a nálepkování všech ostatních s jinými názory a jejich stigmatizace?

Vždyť co dnes vidíme a zažíváme, jsme vždy vnímali jako průvodní jev a typický pozůstatek totalitních dob – cenzura, dnes kamuflovaná za autocenzuru či obranu mediálního prostoru vůči falešným zprávám (kdo to ale určí?) nebo projevům nesnášenlivosti (kde je hranice mezi projeveným nesouhlasem a skutečnou slovní agresí), (pře)regulace, dnes popisovaná jako přirozený vývoj moderní společnosti a ochrana zájmů občanů/konzumentů/spotřebitelů, vyčleňování lidí a skupin s jinými názory, dnes podávané jako obrana demokracie před radikalismem, rasismem a xenofobií, nerespektování, zpochybňování či relativizace výsledků svobodných voleb, aktuálně komunikované jako užitečné vymezení se vůči populismu.

Z toho pak vychází stěžejní otázka postavená na známém principu, co bylo dříve, slepička nebo vajíčko – je to tak, že společnost se skutečně radikalizuje a naše „elity“ nás tedy musejí všemi těmito a dalšími opatřeními umravňovat, vychovávat, poučovat a tudíž jsou tato opatření reakcí na dění ve společnosti? Nebo je to právě přesně naopak, tedy, že lidé i třeba díky internetu začali svobodněji uvažovat, ptát se, ověřovat, nesouhlasit se vším, co je jim předkládáno a nalajnováno? A v momentě, kdy viděli a vidí, že současné politické elity tuto dlouhodobě a hlasitě prezentovanou zpětnou vazbu vůbec nevnímají, začali se přiklánět k alternativám. To se evidentně projevilo v nárůstu popularity politiků, politických stran či směrů, které se, za normální situace a okolností, pohybovali někde na hranici volitelnosti. A reakce oněch elit? Nulová nebo dokonce opačná, a to ve smyslu – když to nepůjde po dobrém, my vám tu naši představu demokracie vnutíme. Profesionální bojovníci proti nenávisti, bojující úplně stejnou, ne-li někdy ještě horší metodou a formou. No a k tomu je potřeba

vytvořit „vhodné“ podmínky, z nichž za některé by se nestyděli ani komunisté v sedmdesátých a osmdesátých letech minulého století.

O ČEM JE TATO KNIHA?

O hodnotách jako je právo, svoboda, tolerance, o vnímání jejich šíře a důsledků, ale také o vyprazdňování slov, jako je například odpovědnost, o falešné korektnosti, dovedně skrytých manipulacích, o paradoxech a nelogičnostech, které už skoro ani jako paradoxy a nelogičnosti nevnímáme. Nic není absolutní, nic není černobílé, hodnoty a pravidla, která ctíme, na sebe mohou v určitých situacích vzájemně narazit, dokonce se vzájemně vylučovat.

Je to o kontextu, kdy a v jakém prostředí, s jakou historií a zvyky, daná situace nastane. Je to ale také o míře a v neposlední řadě o vnímání zdravým selským rozumem. Dříve si vystačili s desaterem, dnes na všechno musíme mít desítky zákonů, vyhlášek, předpisů, směrnic, nařízení a k tomu další doporučení či metodické pokyny, a stejně to evidentně nepomáhá. Jako bychom dnes ztratili soudnost a schopnost přirozeně a intuitivně vnímat, odpovědně rozhodovat o citlivé, leckdy těžko uchopitelné hranici mezi tím, co ještě je akceptovatelné a tím, co už je za hranou, co musíme odmítnout, i kdybychom na sebe přivolali něčí hněv.

Zjednodušeně řečeno by mělo platit, že moje pěst má končit tam, kde začíná něčí nos, že nebudu druhým činit to, co nechci, aby dělali oni mně. Dále pak, že v maximální možné míře přebírám odpovědnost za svůj život a svoje jednání a že pomoc se nabízí, nikoliv vnucuje. Zkrátka a dobře, život ve společnosti je protkán hraničními situacemi, kdy na sebe narážejí jednotlivé demokratické principy:

- *Svoboda náboženského vyznání versus rovnost před zákonem. Jinak řečeno, může získat někdo výhodu nebo výjimku z platných zákonů z důvodu náboženství a víry?*
- *Svoboda vyjadřování versus podněcování k nenávisti ve jménu čehokoliv, i Boha. Klasická záležitost, kde končí svoboda slova a začíná její zneužívání ve prospěch násilí.*
- *Dodržování základních lidských práv a tolerance k jinakosti versus dodržování základních lidských práv a jejich vnímání z hlediska víry. Jinak řečeno, jak všechna významná náboženství pohlížejí například na rovnost a toleranci z hlediska pohlaví či sexuální orientace? Nestává se, že někteří představitelé náboženských směrů, kteří neuznávají základní lidská práva v šíři, v jaké platí v civilizované Evropě, jsou zároveň těmi, kteří se na ně tak rádi a ochotně odvolávají v případech, kdy jde o dodržování práva na svobodu náboženského vyznání?*
- *Veřejný zájem versus ochrana soukromého majetku. Jinak řečeno, kde je hranice mezi absolutní ochranou soukromého majetku na straně jedné (slovo absolutní jsem použil záměrně z hlediska našich neblahých zkušeností před rokem 1989) a rozvojem země, obecně prospěšnými stavbami a právy ostatních občanů na straně druhé? Krásně to ilustruje princip známý pod zkratkou NIMBY (Not In My Back Yard) – všichni rádi podpoří stavbu dálnice, železničního koridoru, obchvatu, nemocnice, domova pro seniory, obchodního centra, záchranky apod., ovšem za jedné stěžejní podmínky – pokud to nebude blízko jejich domova.*

- *Svoboda versus bezpečnost. Opravdu dnes žijeme v době, kdy jdou tyto dvě stěžejní hodnoty proti sobě? Tedy, že pro zachování svobody, musíme skousnout někdy až drastická bezpečnostní opatření a nástroje bezpečnosti politiky? Respektive, nechceme-li je podstupovat, budeme odteď už v permanentním bezpečnostním riziku? Opravdu platí, že jedno nebo druhé? A stojí vůbec takhle položená otázka nebo jde o manipulaci s lidmi, protože někdo chce nebo mu vyhovuje, když z obou hodnot tak trochu slevíme a dobrovolně couvneme? Tedy méně svobody, více kontrol, větší dohled, protože prostě doba už je taková... A neměla by se řešit příčina zhoršení bezpečnostní situace a nikoliv následky? Tedy řešit situaci takovým způsobem, aby se nemusela nutně a v takovém rozsahu kvůli bezpečnosti zužovat a omezovat naše tak křehká svoboda.*

PSEUDOKOREKTNOST

Žijeme v době přetvářek a pokrytectví. Pseudokorektnost, obava říkat věci takové, jaké jsou, je dnes bohužel všudypřítomná. Vlastně nám někteří říkají, abychom si nasadili masku. Myslíme si to sice, máme tu jako demokracii, dokonce i tolik zdůrazňovanou a proklamovanou svobodu slova, ale nahlas to zaznít nesmí. Respektive může, ale nálepka „netolerantního“ přijde od (pseudo)demokratů hned vzápětí.

Hlava to nebere, alibismus a pokrytectví z toho čiší na hony, i přesto to zažíváme v pravidelných dávkách dnes a denně. Lynč ze strany jediných nositelů pravdy je především mediální. Z tohoto stavu a pocitu nespravedlnosti mohou být (kdo by nebyl) lidé frustrováni, což se projevuje mimo jiné právě i odklonem ke konzumnímu způsobu existence jako oné jediné životní radosti. Takže kam až jsme dnes dospěli?

Nesmíme vyfotit zloděje a zveřejnit jeho fotografii, abychom nenarušili jeho lidská práva. Práva okradeného v té chvíli nikdo neřeší. Kolik majitelů obchodů už zaplatilo pokutu za to, že vylepili do výlohy fotku prokazatelné krádeže včetně daného lupiče?

Nemůžeme otevřeně popsat, koho chceme přijmout na to či ono pracovní místo, abychom zájemce nediskriminovali z hlediska věku, pohlaví, národnosti, sexuální orientace. Parametry jsou sice nějak dané, ale sdělovat se veřejně nesmí. Nevadí, vytvoří se iluze ničím neomezeného výběru a důvody volby daného zaměstnance se přeformulují do korektního jazyka. Toť představa novodobých moralistů – firmy budou předstírat výběr a my všichni ostatní budeme předstírat, že je to tak správně. Taková korektnost ovšem s sebou přináší oběti. Paradoxně a jaksi nevyhnutelně jsou těmi oběťmi ti, kvůli kterým se to údajně dělá. Výsledek je sice stejný – adept nebyl přijat, jen bohužel v mnohých lidech, ucházejících se o práci, vzbudíme plané naděje.

Nemůžeme si zabezpečit svůj majetek takovým způsobem, který by ublížil zloději, který k nám „omylem“ zabloudil přes dvoje zamčené dveře. O přiměřené obraně a některých soudních rozhodnutích u nás tu ani nemá smysl psát. Ten, kdo je napaden, by měl zřejmě udělat „komparativní analýzu“ různých druhů obrany a pak zvolit tu správně přiměřenou.

Nemůžeme veřejně kritizovat různé agentury a (ne)ziskové organizace, mimochodem placené z našich daní, které se zabývají bojem proti diskriminaci všeho druhu s těžko definovatelnými a měřitelnými výsledky a výstupy, zpochybňovat efektivitu a smysluplnost všech těch módních programů a projektů, které směřují k menšinám, drogově závislým apod., nedej bože, abychom se pozastavili nad tím, že ze státního rozpočtu platíme tzv. „koordinátora šíření

dobré praxe“. Jiný známý zase chtěl vystěhovat romskou rodinu, protože mu neplatila několik měsíců nájem, za což si od ní vysloužil nálepku rasista, aby poté za ním přišli lidé z nějaké neziskovky, že mají informace o tom, že se chová diskriminačně a nenávislně. To už je opravdu na hlavu.

Občas začínám mít nepříjemný pocit, že být v dnešní době mužem, bílé barvy pleti, středního věku, heterosexuální orientace, živícím se prací, je už samo o sobě vnímáno tak trochu jako rasismus.

NENÍ DISKRIMINACE JAKO DISKRIMINACE

Kdo dnes nemá nějaký handicap nebo není menšinou z jakéhokoliv úhlu pohledu, a to z libovolné perspektivy, paradoxně je vlastně handicapovaný. Proč? Minimálně proto, že se nemůže na nějaký handicap odvolávat a vymlouvat. Žijeme totiž v době, kdy to velmi silně působí tak, že téměř každý je nějak diskriminován a je tedy třeba mu přispěchat na pomoc. Teď nemyslím fyzicky, ale zavedením nějakého nápravného opatření či regulace. Často i tehdy, když o to dotyční vůbec nestojí nebo je opatření nevymahatelné a zcela mimo realitu. Páchání dobra se stalo, podle mého názoru, moderním a sofistikovaným způsobem, jak globálně kontrolovat životy lidí. A ti mají navíc pocit, jak o ně někdo pečuje. Tomu říkám princip kinder vajíčka – dva v jednom.

V Americe je už roky běžné, že není vhodné na veřejnosti vyprávět vtipy o černoších, homosexuálech či třeba o blondýnkách. Soudních sporů údajně uražených či ponížených „obětí“ jsou mraky. To k nám zatím ještě v plné šíři nedoputovalo, ale jeden známý mi před časem vyprávěl, že když v diskusi pod článkem o Prague Pride (pochod homosexuálů) napsal, že je hrdým otcem tří dětí, byl označen za homofoba.

INSTINKT NEBO RASISMUS?

Co vlastně boří stereotypů a hlídači správného a korektního jednání svými postoji, názory a odsudky způsobují? Anž by si to uvědomovali (někteří to ale dělají programově, aby uškodili, aby ukojili svoje ego či si kompenzovali svoje politické či jiné neúspěchy a životní prohry), ženou společnost do bezdůvodného sporu. Pro ně možná nečekaně a překvapivě, ale právě oni také přilévají olej do ohně a přispívají k radikalizaci lidí. Je to prosté. Když o někom permanentně a nespravedlivě tvrdím, že je sobecký xenofob, nakonec se jím opravdu stane. Strojený boj proti předsudkům totiž produkuje umělé vytváření bariér a sporů, především pak označování logických a přirozených reakcí tu za rasismus, jindy za xenofobii a netoleranci.

Přitom často jde o pouhý předpoklad na základě statistiky, osobní zkušenosti, ale třeba i pocitu, nejedná se o diskriminaci či nesnášenlivost, jak se nám snaží neustále naši boříči namlouvat. Ustavičná snaha vytvářet z lidí rasisty se může projevit v onen kýžený výsledek – skutečně vytvoří z lidí rasisty. Je to jako s chorobně podezřívavou a žárlivou manželkou. Tak dlouho osočuje svého muže, že má milenku, až ji nakonec opravdu mít bude. No nedivme se, nechat si neprávem nadávat a přitom z toho nic nemít, je nejhorší možná kombinace. A tak jediní nositelé pravdy budou moci světu konečně sdělit – měli jsme pravdu, téměř všichni jsou, když ne rovnou rasisté, tak minimálně radikální a nesnášenliví lidé. Vidíte, my jsme vás upozorňovali a varovali. Je to podobná nelogika, která zazněla v již tolik citovaném seriálu „Jistě, pane ministře“: „Všichni psi mají čtyři nohy. Moje kočka má čtyři nohy. Moje kočka je tudíž pes“.

PARADOX VĚTŠINY

Argument, že většina je tolerantní, mírumilovná, neagresivní, odpovědná, svobodomyšlná a podobně, je starý jako lidstvo samo. A pokud jde o pouhé počty, je jistě tento argument pádný a pravdivý. Minimálně, ale vlastně i maximálně, jen v samotném počátku. Slyšeli jsme ho například opakovaně v případě Německa před druhou světovou válkou. Nakonec se z drtivé a podceňované nacistické menšiny, stala pouhá menšina a z ní pak i většina, která vyvolala nejhorší válku v dějinách lidstva. Pokud se, byť znatelné menšině, která šíří násilí, nenávisť, netoleranci, radikální postoje a vůbec hodnoty, které nepatří do prostředí Evropy 20. či 21. století, nezatne tipec hned v zárodku, převálcuje zcela nevyhnutelně zbytek společnosti a stane se jednou většinou. Prostě proto, že tito lidé neznají pojem jako fair play, nemají demokracii a svobodu v krvi. Nemusejí tedy respektovat nezbytná pravidla demokracie a svobody. A dnes to tu máme v krystalické podobě znovu.

Permanentně slyšíme zdůrazňování, že radikálních a militantních islamistů je drtivá menšina. No jo, ale kde je ona většina mírumilovných a neortodoxních? Vždyť ta menšina to údajně dělá i pro jejich dobro, pro jejich budoucnost, dokonce prý i v jejich zájmu a jejich jménem. Jakou má ona většina sílu, váhu a odvahu se ozvat, něco udělat, vymezit se vůči násilí, postavit se radikálům? Pokud se tak neděje ani nyní, nelze logicky předpokládat, že se to změní k lepšímu v budoucnu, kdy se z pouhého promile stoupenců radikálů může stát procento a z tohoto procenta pak desítky procent. Nezaznamenal jsem v současnosti, až na pár nenápadných výjimek, žádné významné protesty, demonstrace a odmítání teroristických či násilnických útoků od oné mlčící většiny umírněných muslimů a to ani v evropských zemích. Neviděl jsem žádné manifestace, žádné prohlášení respektovaných osobností, imámů, žádné odsouzení, výzvy, petice a především zřetelné distancování se. Distancovat se od něčeho tak strašného, jako jsou zbabělé teroristické činy, je přitom absolutní minimum, co člověk může udělat. Nezbytná nutnost. Nezaregistroval jsem ani sbírky pro oběti teroristických činů či jinou podporu a pomoc. V praxi to vypadá tak, že mlčící většina skutečně dostává svému popisu. Umírnění muslimové, kteří hromadně, hlasitě a aktivně odmítají teror, vidět ani slyšet prostě nejsou. Podtrhuji slova hlasitě a aktivně.

A troufám si tvrdit, že to není tím, že by je snad ignorovala média, a přitom by jich byla plná náměští. Naopak, pokud by taková bohužel aktivita existovala, mohly by se sdělovací prostředky přetrhnout, aby ji zprostředkovaly zbytku společnosti právě jako důkaz hlasitého distancu neradikální většiny. Z poslední doby si třeba vybavuji upravovaný protest muslimů po teroristických útocích v Londýně, za kterým prý stála televize CNN. Na internetu koluje video, na němž štáb televizní stanice aranžuje pro kamery několik málo muslimů s hesly proti terorismu. Bylo jich jako hráčů do mariáše, ale v televizi to vypadalo efektně, jako slušně obsazená demonstrace. Logicky proto platí, že kdyby ona většina umírněných a tolerantních organizovala jednu manifestaci za druhou, nebyl by důvod něco upravovat.

I to je jeden z důvodů, proč to ve společnosti vře. Paradoxně je ale velmi viditelný úplně jiný druh konfliktu. Mezi sebou se hádá většinová společnost a to nejen o tom, jestli by ona mlčící většina těch mírumilovných neměla být aktivnější a viditelnější (pokud je pravdou, že jde skutečně o většinu). A pozice v současné zákopové válce jsou vcelku jednoznačné – jedni berou teroristické činy jako barbarskou agresi a útok na západní křesťansko-židovskou civilizaci, na evropské hodnoty, na svobodu a náš styl života, druzí naopak za sice odsouzené, ale přesto zcela mimořádné výstřelky jinak úspěšné integrace a únosnou daň za naplnění multikulturní společnosti. A pokud selžou všechny argumenty, vytasí se zastánci té druhé teze s počty obětí teroristických činů v Evropě a porovnávají je s úmrtími z jiných

důvodů. Nejčastěji jsem zaznamenal srovnání s počty mrtvých při nehodách na silnicích. Vlastně se v tomto kontextu prý dělá z komára velbloud.

A tady narážíme na další paradox a rozpor. V momentě, kdy se ve společnosti objeví nějaký negativní, byť ne životy ohrožující či vysloveně nebezpečný trend, reprezentovaný výraznou minoritou, a většinovou společností to zároveň ponechává v klidu, hlasitě se ozvou ochránci všemožných práv, kteří to pasivní a mlčící většině energicky vyčtou. Společnost je údajně apatická, netečná, nevšímavá, laxní a povrchní k neakceptovatelným projevům nesnášenlivosti. Proč ale totožný metr neplatí a oni ho neuplatňují na všechny lhotejné a pasivní většiny i v jiných případech? Proč se tito aktivisté například stejně razantně neopřou do mlčící mírumilovné většiny oněch umírněných muslimů? Proč jim nevynadají, že se buď vůbec, nebo velmi málo distancují od radikálních, extrémistických a ortodoxních představitelů, kteří se právě islámskou vírou zaklínají a zaštiťují? Rád bych ty argumenty a vysvětlení jednou slyšel.

PARADOX MENŠINY

Není žádným tajemstvím ani překvapením, že muslimští náboženští radikálové, ale i ortodoxní věřící (a chtělo by se, možná nekorektně, dodat, že nejen oni) nerespektují západní hodnoty a především práva menšin v té podobě, v jaké je uznáváme my. Typicky třeba postavení homosexuálů ve společnosti. Kdybychom srovnávali stav mezi Evropou a muslimskými zeměmi, bylo by to podobné, jako srovnávat vývoj postavení této minority mezi stoletím dvanáctým, sedmnáctým a dvacátým. Tedy od hrozby trestu smrti, dlouholetého uvěznění až po registrované partnerství a manželství.

Žijeme v době paradoxní, kdy na jednom místě se mohou homosexuálové brát a o pár set kilometrů jižněji a východněji (nemohu vynechat v této věci netolerantní Rusko) se tato sexuální orientace trestá vězením nebo dokonce popravou. Tento rozpor není sám o sobě úplně nejhorší, dokonce by se dalo napsat, že jde o obvyklé odlišné vnímání různých témat v různých částech naší zeměkoule, kdyby...

Kdyby do hyperkorektní Evropy, kterou v současnosti řídí pseudokorektní představitelé, svoje středověké zvyky nepřinášeli naopak jedinci zcela netolerantní a nekorektní, a zároveň se všichni netvářili, že je to v pořádku. Pomohu si citací bývalého předsedy britské Rady pro rovnost a lidská práva Trevora Phillipse: „Očekávat od muslimů, že se změní, je výrazem hrubé neúcty k nim“.

Co je ale paradoxem na druhou, že z reakcí některých zástupců homosexuální menšiny to vypadá, že se tak nějak mýlíme. A to v tom, že jsou jejich práva (míněno tady u nás, v Evropě) pošlapávána a nepřiměřeně krácena, že jsou nepřijatelně diskriminováni. Zaznamenal jsem tento názor například u debaty o osvojování a adoptování dětí. Takže si to shrňme ještě jednou. Opakování, matka moudrosti. Na jednom místě se mohou homosexuální páry ženit a vdávat (jestli to zní divně, tak se omlouvám), ale debatu o jejich možnostech si osvojovat děti vnímají tito lidé jako omezování jejich práv, aby ve stejném čase do Evropy z jiného místa přicházeli celé skupiny lidí, které homosexuály vesměs opovrhují a v jejich původních domovech za jinou než heterosexuální orientaci končí lidé minimálně ve vězení.

MANIPULACE POJMOSLOVÍM

Setkáváme se s tím dnes a denně a už to ani nevnímáme. Pečlivý výběr termínů, pojmů a popisů situací nebo lidí dokáže významně ovlivnit mínění a postoje čtenářů a diváků. Aktivista versus chuligán, mladík či puberták versus radikál, kandidát versus kontroverzní kandidát, občanská iniciativa versus projevy extrémistů, občanská statečnost versus radikální názor, projevy demokracie versus populismus, pachatel versus nepřizpůsobivý, nezávislá republika versus samozvaný stát, agrese versus humanitární akce. Neboli, už v samotném popisu a výrazu je charakteristika a rozdělení na dobro a zlo, na to, co se smí a co nesmí, co je správné a co nikoliv, na věci společensky akceptovatelné nebo naopak nepřijatelné. A to vše je předkládáno, respektive přežvýkáno divákům. Je to jako černá a bílá, použití protichůdných výrazů, které samy o sobě, bez ohledu na zbytek textu, zvýrazňují postoje a subjektivní hodnocení autora článku či daného média, a to nikoliv jen v autorských komentářích, kde by to čtenář očekával a kam to jistě patří, ale i ve zpravodajských článcích, kde by se měla objevovat suchá data a fakta. Tento selektivní a subjektivní popis událostí a jejich účastníků pak může ovlivnit názor čtenáře, zvláště, je-li tato strategie používaná dlouhodobě. Z poslední doby si vzpomínám na postupné nahrazování termínu „teroristický čin“ pojmem „incident“. A divák televizních zpráv se hned může cítit zase o trochu bezpečněji.

Výsledkem je inflační a tendenční používání oněch negativních silných výrazů jako xenofobní, rasistický, radikální, kontroverzní či extrémistický, někdy dokonce i v kombinaci několika pojmů najednou, jako třeba radikální populist a kontroverzní radikál. Děje se tak téměř při každé příležitosti vůči každému, kdo nesouhlasí s jedinou sdílenou pravdou. Z toho pak nevyhnutelně vyplývá, že se stírá rozdíl mezi skutečně nenávislným a zlým člověkem a někým, kdo pouze sděluje svůj odlišný názor. Co je ale horší, že se samotný obsah oněch záporných slov tímto trendem posouvá z roviny společenské nepřijatelnosti, do roviny všeobecného akceptování a tolerance či dokonce projevů sympatií. Tyto pojmy se totiž postupně vyprazdňují, a tedy výrazně relativizují. Pokud je téměř každý nesouhlasný projev s mainstreamem takto označen, jsou skuteční grázlové a slušní lidé vlastně hozeni do jednoho koše.

A když nelze použít žádný z výše uvedených výrazů ani při sebevětší fantazii autora a notně dávce demagogie, existuje tu ještě jedna možnost. Je to téměř jistota, trefa do černého, chtělo by se nekorektně dodat. Touto jistotou je označení výrazem „populista“. Pod tím lze totiž schovat cokoli, jakékoli vyjádření, které je nutné dehonestovat a zpochybnit. A je jedno, jestli je před volbami či po volbách, jestli je dotyčný člověk politikem nebo kýmkoliv jiným.

Pokud jde o politiky, tak ti nebudou nikdy pochváleni, zvláště pokud nestojí na správné straně barikády. Jsou doslova v pasti. Bud' hlásají věci, které si také myslí lidé, a tudíž jsou označováni a nálepkováni právě jako populisté. Nebo sdělují názory, které jsou v rozporu s postoji občanů, a pak svoje voliče vlastně nereprezentují, ignorují svoje předvolební sliby a zapomínají na lidi, kteří jim dali důvěru. Myslí jen na svůj vlastní prospěch a jde jim jen o sebe. Tak nevím, co z toho je lepší. Někdy může dokonce dojít ke kombinaci obojího, tedy ke zvláštní kumulaci negativních momentů z obou variant, a to, když je politik nazván laciným populistou, který zároveň kašle na své voliče. To je pak přímo na mašli.

A pak tu máme pojmy, které se vyprázdnilly, respektive znehodnotily tím, že dostávají negativní konotace kdykoliv zazní. Téměř v jakémkoliv kontextu se dnes stávají „nemoderními“. Například výrazy jako národ a národní – dnes snadno překroucené do pojmu nacionální, uzavřený, povrchní, anti-evropský. Tak doufám, že jednou nebudeme přejmenovávat Národní divadlo.

Na druhé straně rádoby elity svým jednáním a vystupováním devalvovaly i jinak pozitivní pojmy jako aktivista či neziskový sektor. Pro řadu lidí se neziskový sektor stává synonymem manipulativního šířitele jedné pravdy, navíc za peníze daňových poplatníků. Bohužel pak do této kategorie spadnou skuteční aktivisté a podporovatelé, kteří každodenně pomáhají třeba lidem se zdravotním postižením, asistenti a dobrovolníci. Manipulátoři, kteří se schovávají za aktivisty, tak dlouhodobě dělají tomuto segmentu a oboru opravdu obří medvědí službu. Nevím, jestli si to vůbec uvědomují.

STÁT JAKO OCHRÁCE NÁRODNÍCH ZÁJMŮ

Patriotismus, národní hrdost, národ – termíny, které jsou jednak čím dál tím méně používány, protože tu nemalá skupina mediálně vlivných vytvořila v posledních letech atmosféru, že jde v dnešním globálním světě o jakýsi přežitek. Druhá jsou tyto termíny zneužívány ve stejné době pro laciné získávání popularity těmi, kteří sice mluví o národu a hrdosti, ale číší z nich spíše povrchnost, provinčnost a úzkoprsost. Tím se oba tlaky, které jdou proti sobě, možná sice vyrovnají, ale zároveň normálního člověka znechutí, zadusí a odhodí pryč.

Když bych si tedy dovolil použít slovo normální, tak v tom normálním světě prostě nejde tyto výrazy směřovat s nacionalismem, jak o to dnes někteří vehementně usilují a zároveň s nimi opravdu nelze šermovat při každé příležitosti. Častou snahou evropských byrokratů, úředníků a politiků je sjednocovat a harmonizovat téměř všechno, co se jim dostane pod ruku, bez ohledu na historii, tradice či národní kontext. Nesouhlas s takovou politikou se pak označí právě za nacionalismus případně za primitivní hájení národních zájmů. A pokud už ani tyto vyprázdňené výrazy nepostačují k patřičné diskreditaci, nabízejí se ještě pojmy jako protievropanství a zpátečnictví, nebo rovnou proruská politika.

A bohužel náš stát je v dlouhodobé perspektivě až přesprátiš ve vleku evropských institucí. Podle mého názoru málo podporuje rozvoj místních podnikatelů (různé pobídky se v minulosti týkaly zejména zahraničních firem), nechrání dostatečně razantně a efektivně české zájmy a nevytváří v lidech pocit hrdosti a zdravého sebevědomí. Někdy kvůli obavě z nálepkování, jindy z pouhé neschopnosti a pohodlnosti či z nedostatku vize. Jasná vize nám zkrátka chybí, není zřejmé, jak bychom viděli naši zemi z hlediska dlouhodobého směřování v rámci evropských, ale i světových struktur. A ještě méně je zřetelné, jak by měla vypadat samotná Evropská unie.

Štíhlý stát a odpovědný občan jsou základními tezemi liberálního myšlení. Tezemi aktuálně vpravdě idealistickými, v dnešní Evropské unii iluzorními možná až utopickými. Ze států se rychle stávají obří machny a z Evropské unie rovnou nenažraný Otesánek. Byrokracie, kam jen oko dohlédne. Všem doporučuji navštívit Brusel, kdo neuvidí, neuvěří. Pokud se už povede odstranit nějaká administrativa, zbytečné razítko, byrokratický a příliš formalistický postup nebo dokonce přímo úřad na národní úrovni, na té evropské vzniknou rovnou dva nové, případně se přijme nařízení či směrnice, které státům nadiktuje přijmout nové úředníky, aplikovat nové postupy a nové povinnosti.

Jinak řečeno, v současném vzájemném klinči prostě nelze, z definice věci, dosáhnout stavu a naplnit bohužel ideu o štíhlém státu a efektivním aparátu, a to jak na úrovni národní, tak celoevropské. Sebevědomý a efektivní stát je pak v tomto kontextu vlastně pro evropskou myšlenku v aktuální podobě na škodu. Rozhodná a efektivní Evropská unie složená ze suverénních zemí a hrdých národů je tak oxymoron jako vyšitý. Snaha řídit více než půl miliardy lidí na starém kontinentu z jednoho místa je tak mocná a lákavá, že silný národní

stát a individuální svobody a odpovědnost, jsou vlastně ohrožením autority takového centra. Přes veškerou rétoriku, kterou z Bruselu slýcháváme.

Nejsem odborníkem na zahraniční politiku ani na historii, ale pár paralel s Radou vzájemné hospodářské pomoci (RVHP) tam aktuálně nemohu nevidět, bohužel:

- *Nařizování a rozkazování zemím s nepřímým a někdy dokonce i přímým odvoláváním se na zasílání dotací (peníze evropských daňových poplatníků). V tomto kontextu nelze nepřipomenout výrok francouzského prezidenta Macrona, který označil čtyři středoevropské státy (Polsko, Maďarsko, Slovensko a Českou republiku), jako země, které si dělají z Evropské unie supermarket. To v překladu z politického do lidského jazyka znamená, že když využíváme výhod dotací, máme držet pusu a pokud možno nic nerozporovat.*
- *Harmonizace a sjednocování všeho možného i nemožného.*
- *Vyhrožování a varování před rozkladem zevnitř. Jednou je to o dvourychlostní Evropské unii a o rizicích setrvávání v tom pomalejším pruhu, jindy zase o dělení zemí na ty loajální, které tvoří jádro Unie a na potížisty, které zůstanou na její periferii.*
- *Neskrývané popírání a relativizování unikátnosti jednotlivých zemí, jejich historie, tradic a postavení.*
- *Viditelný deficit demokratických mechanismů a politické odpovědnosti. Je více než zřejmé, že větší moc mají úředníci a nikým nevolení představitelé, než poslanci Evropského parlamentu. Důsledkem je nefunkčnost klasické a v zásadě jediné efektivní motivace politiků alespoň po určitou část volebního období – chybí strach z opětovného nezvolení a z vyvození politické odpovědnosti.*
- *Rozředování odpovědnosti mezi neskutečné množství orgánů, institucí a úřadů. Není v silách normálního smrtelníka rozlišit a odlišit jednotlivé instituce, schvalovací procesy, náplň činnosti a odpovědnost.*
- *Zaměření se na sebe sama. Typický příklad – absurdní pravidelné stěhování Evropského parlamentu mezi Brusel a Štrasburkem. Obrovské náklady, neproduktivní činnost, nesmyslná aktivita tisíců lidí, a to všechno jen kvůli zadostiučinění a klidu jedné země. Miliardové náklady na stěhování nebyly přerušeny ani v době ekonomické krize a škrtnání výdajů. To prostě nevymyslíte.*

TUCET A JEDNO PŘÁNÍ

Na závěr této knihy se dovolím ještě podělit o třináct osobních přání.

Nebylo by pěkné žít v zemi:

- 1) *Kde platit daně neznamena trávit dny vyplňováním formulářů a k tomu si platit daňového poradce, účetního a právníka, a přitom se zároveň strachy klepat, jestli člověk neudělal formální chybu?*
- 2) *Kde si budu moci rozhodnout, kam poputuje část mých daní?*

- 3) *Kde si mě jako daňového poplatníka, který odevzdává část vydělaných peněz do společného balíku, váží a nehoní mě jako nadmutou kozu?*
- 4) *Kde si kvůli zahájení podnikání nemusím brát týdenní dovolenou na vyřízení administrativy?*
- 5) *Kde úředník, kterého si platím ze svých daní, mi bude průvodcem, který mi pomáhá, nikoliv drábem, kterého obtěžuji? Kde stát a jeho zaměstnanci poskytují profesionální službu, nikoliv milosrdenství, kde se budu cítit více jako klient než jako prosebník?*
- 6) *Kde nemusím mít na každou aktivitu právníka, který mě provede pralesem paragrafů, nařízení, norem a předpisů?*
- 7) *Kde si nebudu ze svých daní platit lidi, kteří mě budou nálepkovat a ostrakizovat, že jsem rasista, xenofob, nacionalista nebo radikál?*
- 8) *Kde mi politici, aktivisté ani další mudrlanti nebudou sdělovat přes média, co si mám myslet, co mohu říkat a jaký je správný občanský postoj?*
- 9) *Kde nebudu neustále pod kontrolou státu a zároveň, kde mě stát nebude ve jménu šlechtnosti a rádoby spravedlnosti opečovávat jako nesvéprávné malé děčko?*
- 10) *Kde se budu cítit bezpečněji, když už se tolik finančních prostředků investuje do monitoringu veřejného prostranství a dalších moderních bezpečnostních sledovacích technologií?*
- 11) *Kde hledání pravdy a spravedlnosti před soudem bude rychlé, levné a předvídatelné? Jestli bude i spravedlivé (subjektivně řečeno), беру jako vítanou přidanou hodnotu.*
- 12) *Která nebude slepě a hloupě přebírat pro nás nefunkční procesy a pravidla jen proto, že to nařídila Evropská unie nebo, že to tak funguje v nějaké jiné zemi?*
- +
- 13) *Která si zachová svoji vlastní měnu?*

(Patrik Nacher – Šílenosti doby korektní. Praha: Olympia 2018. ISBN 973-80-7376-512-5)